

17

26/I/1933 Çarşamba

Reis: Maarif Vekili Dr. Raşit Galip B.

Âsalar: Ahmet Cevat, Celal Sahir, Hamit Zübeyr, Ragıp Hulûsi Beyler.

R U Z N A M E

- 1.- 18/I/1933 ve 22/I/1933 İqtisatlarının zaptı.
- 2.- Kitapların tasnifi ve kütüphane işi.
- 3.- Lenguistik ve Derleme kollarının başları Hamit Zübeyr ve Ragıp Hulûsi beylerin sunan alınacak kitaplara dair teklifleri ve kitap listeleri.
- 4.- Gelen evraklar.
- 5.- Gramer kolundan gelen lâhikeler hakkında tetkikler.
- 6.- Lenguistik ve Filoloji kolunun bir senelik çalışma programı.

I. 18 ve 22/I/1933 Çarşamba ve Pazar günleri toplantılarının zabatları okunup kabul edildi.

II. Kitapların tasnifi ve kütüphane işi.

Umumî Kâtip vekili Celal Sahir Bey geçen iqtisada karar verildiği üzere Ragıp hulûsi ve Abdülkadir beylerle Reis bey tarafından meaur edilen Uluğ beyin, kendisinin de huzariyle toplanarak bu işin konuşulduğunu ve aşağıdaki hususların Umumî Merkez Heyetine teklifine karar verildiğini söyledi:

- a) Kitapların konuşması için açılan yukarıdaki yer önüne yarısından yukarısına camlı bir bölme yapılması; aynı yerde bulunan raflara daha ilâveler yapılması suretiyle kitap almaya temin edilmeye; Maarif Vekâletinde bulunan iki camlı kütüphane Cemiyete getirilmeye. (İsplanılacak bölme ve rafların yalnızca malî me parası verilerek Sanatlar Mektebinde yapılması ve zikri geçen kütüphanelerin Cemiyetimize verilmesi hakkındaki rica Maarif Vekâletince kabul edilmiştir).

b) Türk Tarihî Tetkik Cemiyeti kütüphanesi için yaptırılan kılamezo denilen kilitli kayıt defterinden bir tane ismarlanmak.

Kitapların kaydı için mevcut örneğe uygun fişler bastırılmak. (Kılamezo defterinin 1000 yaprak kâğıdı ile beraber bedeli 29 lira olduğunu Uluğ bey söylemiştir. Fişlerin de 3-4 liraya bastırılması mümkündür).

KARAR: Bâlno ve ref malzemesiyle defter ve fişler için yüz(100) liraya kadar sarfolunmağa müsaade edilmiştir.

c) Kitabet ve evrak işlerini tenzih için kullanmağa uygun defterler satın alınması.

KARAR: Satın alınmasına karar verilmiştir.

III. Lenguistik-filoloji ve derleme kollarının başları Maziî Sübeyr ve Ragıp Mülûsi beylerin satın alınacak kitaplara dair teklifleri ve kitap listeleri.

KARAR: mistelerin Heyetçe tetkikine lüzum görülmedi. her ayın ilk haftasına tesadüf eden içtimada kolların teklifleri üzerine getirecekleri kitaplar için münsip görülecek tahsisat ayrılacaktır. bu tahsisat miktarı içinde getirilecek kitapları kolların başları tayin edecektir. Tahsisat cevkinde kitaplar getirilmeye lüzum görülürse ayrıca Umûmî Merkez heyetinde müzakere olunacaktır. Lenguistik-Filoloji ve Derleme kollarının 16/1/933 içtimasında kararlaştırılan iki yüz liralık tahsisat dahilinde hazırladıkları listelerdeki kitaplar da bu karara göre getirilecektir. (bu iki yüz liranın yüz lirası T.B.T.Cemiyetinden ve yüz lirası da Maarif vesilî bey tarafından verilecektir).

IV. velen evraklar: İstanbul derleme heyetinden gelen tekereler. 22/1/1930 tarihli ve 260/300 numaralı tekerode:

Derleme defterindeki izahatın birinci maddesinde İstanbul Türkçesiyle buna dayanan yazı dilimizdeki sözlere başka olmak üzere halkın kullandığı sözlere derleneceği yazılı olduğu halde kılavuzun yedinci sahifesinde örnek olduğu yazıldığı tasrih edilerek kaydedilmiş kelimeler arasında Deniz, vâl ve saire gibi İstanbul Türkçesinde otomedenri mevcut kelimelere rasgelindiği bildirilerek iki fıkra arasındaki tesadün izahı istenilmektedir.

KARAR: Örnek olarak yazılan senin, Gel ve sair gibi sözlülerin derlemlerini aramak kaydımdan maksat bu derhukları delâlet eden ve İstanbul Türkçesiyle buna dayanan yazı dilinde bulunmayan kelimeleri aramak ve derlemektir.

23/1/1933 tarihli tezkerede ise beş maddede hakkında fikir sorulmaktadır:

1) (Başka dilde konuşan insanlardan derleme yapılması) tavsiyesiyle sonradan her hangi bir lisanı öğrenmiş olanların mı, yokse ana dili Türkçe olmayanların mı kast edildiği;

2) Derleme defterinin başındaki maddesinde (kendisinden söz derlenecek kimse yaşadığı yerin asıl anelisinden olması yani başka yerlerin söyleme tarzına alışmamış bulunsalı) denildiği halde ardındaki maddenin 4 fıkrasında (kendisinden kelime derlenen kimsenin yerli mi, mahacir mi olduğunun tesbiti) istenildiğine göre aradaki tesadün giderilmesi;

3) halk arasında tesvül eden Argo mahiyetindeki kelimelerin derlenip derlenmeyeceği ve derlenecekse ilk nazarda yabancı dillerden gelmiş benzeyen kelimelere rasgelendiği zaman takip edilecek yolu;

4) Defterin 14 üncü maddesinde başka yerlerden kelime ve helakiyet mahkemeleri derlenmiş olanların bunlara oldukları gibi Cemiyyete göndermeleri tavsiye edilmektedir. Bu derlemelerin tahriri mahiyette cereyan etmekte olup derleme defterinin hafızasına intisap etmesi mümkün olduğuna nazaran bunları defterdeki fişlere geçirmek kabul olup olmadığı;

5) söz derleme talimatnamesinin bazı maddelerinde bahsolunan talimatın tiran evvel gösterilmesi.

KARAR: Madde 1) Kast edilen: Anadili Türkçe olmayanlardır. Sonradan her hangi bir dil öğrenip konuşanlardan kelime derlenebilir.

Madde 2) Kast edilen: Bir mahalde yerleşmiş olmayıp geçici şekilde bulunanlardır. herhangi bir yerde uzun zamandanberi yerleşmiş mahacirlerden kelime derlenebilir. Ancak asıl memleketinin herhangi bir lehçe tesiri ihtimali görüldünc alınabilmek için mahacir olduğunun tesbiti lâzımdır.

Madde 3) Argo mahiyetinde kelimeler derlenecekler. Bunların bu mahiyetinin ve derleyiciye kelimenin yabancıl dillerden geldiğine dair bir kanaat varsa o kanaatin sahifenin 9 uncu hanesine yazılması lâzımdır.

Madde 4) Kılavuzda ve defterde yazılı kayıtlara uyularak derlenmiyen kelimeler defter sahifelerine geçirilmeyecektir. Hatıra gelen bu gibi evvelce derlenmiş kelimelerin ve halkiyet malzemesinin ayrıca yazılarak gönderilmesi faydalıdır.

Madde 5) Söz Derleme Talimatnamesinin bazı fıkralarında bahsi geçen Talimat "Vilâyet Derleme Heyetlerinin vazifeleri üzerine tamamlayıcı Talimat" adı altında Maarif Vekâleti vasıtasıyla 12/1/1933 tarihinde tamim edilmişti.

Bu mektuplara yazılacak cevapta bu kararlar bildirilecek ve gösterilen dikkatli alakaya teşekkür olunacaktır. Aynı zamanda, başka derleme heyetlerinde de bu noktalarda tereddüt edilmek ihtimalini önceden karşılamak üzere, bu işahlar bütün derleme teşkilâtına tamim edilecektir.

A) Gazi Antep valiliğinden gelen 19/1/33 tarihli ve 223 No.11 tezkerenin 2 inci maddesi:

"Heyetimizce Kılavuzun tetkikinde : Derlenecek sözlerin kimbeleri defterlere ne tertip dehilinde kaydı icap edeceğini anlatan beşinci maddesinde yazılı (kelime ile (varsa) manuca eş veya zıt başka kelimeler) için defterde tehsis edilen sütunun kasa olduğunu ve burada (eş) veya (zıt) kelimelerin birbirine karışacağını, bu tahzurun önüne geçmek için bu sütunun ikiye ayrılarak bir tarafına (eş), diğer kısmına (zıt) kelimelerin yazılması daha muvafık olacağını düşünmüş bu hususta Umumî Merkezimizden sorulmasına karar vermiştir. Katbikatanında bir yanlışlık yapılmak için ne suretle hareket edeceğimizin iş'arına misualelerini arzeyleriniz efendisi."

KARAR: Derleme defteri sahifelerinde yapılacak kayıtların 5 incisi olan (kelime ile -varsa- manuca eş veya zıt kelimeler) kısmında eş veya zıt kelimeler birbirine karışmaması üzere başına "eş" kelimesi yazılıp manuca eş kelimelerin sıralanması sonra "zıt" kelimesi yazılarak manuca zıt kelimelerin sıralanması münasip görüldü. Gazi Antep derleme

Heyetince o suretle cevap verilerek ve yukarıki maddede olduğu gibi bu izah başka Derleme Heyetlerine de tamin edilecektir.

d) Mafya Vekâletinin 22/1/1933 tarihli ve 16/333 No.11 tezkoresi:
KARAR: İstilah işlerinde 18/1/1933 tarihli i'timada verilen karar üzere Darülfünun, özel Sanatlar Akademisi, Mülkiye mektebi ve Ankara Hukuk fakültesi müesseselerinden olduğu gibi İstanbul Mühendis mektebinden de istifade edilmek üzere mektup yazılacaktır.

e) Büyük Arkın Harbiye Meisliğinin 21/1/1933 ve 4688 No.11 tezkeresi:

İstanbul Harp Akademisinde çalışan askeri istilahlar komisyonu ile Lügat-İstilah Aolu arasında irtibatı temin etmek üzere tayin bulunduğu bildirilen Yusuf Zülf Beyin komutanlığını ve kendisinin komisyon Meisliğinin vekili olarak istilah merkezine iltihak etmesi ve komisyonda hazırlanacak istilahların öteki ihtisasa bölüklerinin çalışmalarını muhaselesini gibi tetkik edilmek üzere İstilah Merkezine gönderilmesi esnaslarında mutabık kaldığını Aolun başı söyledi.

KARAR: Lügat-İstilah Aolu çalışma usullerine uygun görülen bu şekil tamsip edildi.

f) Süleyman Kurşit Beyin mektubu.

KARAR: Semih Rifat Beyin dil nazariyelerinin yabancı dillere tercemesi hakkında kararlaştırılmış bir şey yoktur. Böyle bir karar verildiği yahut bildiğini yazdığı dillerden dilimize herhangi bir şey terceme edilmek düşünüldüğü zaman yardımından istifade edileceğine dair kendisine cevap yazılacaktır.

g) Ardahanlı Yusuf Zülf Beyin mektubu.

KARAR: Gösterdiği alâkadan dolayı teşekküt olunarak yabancı memleketlerde dil tetkiki yapmak için şimdilik Cemiyetin tahsisata bulunduğu ve kendisine Dil Derleme kılavuzu ile defteri gönderilerek söz derlemesinde çalışması ve bu işler için mahallî Derleme Heyetleriyle temas etmesi bildirilecektir.

h) "Öz Dilimize Doğru" mecmuası sahibinin mektubu.

KARAR: Gösterdiği alâkadan dolayı teşekküt olunarak Cemiyetin kendi Örganı olmak üzere bir "Mülten" neşredebileceği ve mecmuaya yazı yardımı yapımlarının arkadaşlara tavsiye olunacağı bildirilecektir.

f) Akgoruoğlu Yusuf Beyin mektubu.

Geniyetin tahsisatı müsait olmadığından tavsiye ettiği "Cev-
kaytar" diye paralı bir vazife vermek mümkün olmadığı bildirilece-
tir.

V. Gramer kolunun lâhikalar hakkında tetkikleri.

Uzun müzakereler neticesinde bir kaç kısma ayrılan mesele
hakkında şu kararlar verilmiştir:

A) Lâhikalar hakkındaki etütler daha ziyade derinleştirilerek
ve Ankarada bulunduyun Kol âzalarına da tamın olunarak fikirleri ali-
miş tamamlanmak üzere kolun başı tarafından gösterilen arzu üzere
geri verilecektir.

B) Bu tetkiklerin evvelki içtimalarda müzakeresi esnasında is-
tilahlere dair verilen kararların hükümlerine uyulacaktır.

C) Gramer kolunun çalışma programı hazırlanarak Umumî Merkez
Heyetine verilecektir.

VI. Linguistik-Filoloji Kolunun bir senelik çalışma programı.

KARAR: Heyetçe yapılan bîni tadilâtla kabul edilmiştir.

VII. Evvelki içtimalarda verilen kararların tatbik ve icrasına dair Umumî
Kâtip vekili tarafından verilen izahat dinlenmiş ve münasip görülmüş-
tür.

Reis

Umumî Kâtip.

Y. Vany *Reis*

Raif Hüma *H. Zinben*
Ahmet Ceviz